

jednává o literatuře v nejširším slova smyslu. O literárních tvůrcích a jejich dílech i o odborných pracích s nimi spjatých.

Kromě toho autor pojednal rovněž o některých pracích na téma česko-slovenských styků.

Je mi velmi sympatické, že autor nezapomněl na své zesnulé učitele rusisty, kteří ho uváděli do světa ruské literatury (J. Burian, V. Vlašínová, J. Mandát, M. Krhoun, chybí však M. Koutná) a věnoval jim stručné, leč pěkné a výstižné medailonky.

Pospíšilova kniha *Až se vyčesí...* přináší nesčetně mnoho informací a hodnověrných hodnocení v širších domácích, středoevropských a evropských souvislostech, doložené kritické soudy, úzkostné obavy o obor, jazyk, národ, o vývoj společnosti i Evropy.

A tak uzavřeme v duchu titulku knihy, že i po bouřkách, i po převratech, chaozech, v nichž se momentálně nachází náš svět, se jednou určitě zase vyčesí...

Ivan Dorovský

Slovinško-ruská komparatistika

F. Prešeren – A. S. Puškin (ob 200-letnici njunega rojstva). F. Prešern – A. Puškin (k 200-letiju ich roždenija). Red. Nadežda Starikova, Miha Javornik. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 2001.

V klíčové úvodní stati sborníku, který vznikl v upomínku 200. výročí narození dvou zakladatelských postav slovinské a ruské literatury spoluprací slovinských (lublaňských) a ruských (moskevských) slavistů, píše čelný slovinský literární teoretik **Janko Kos** o dvou typech tzv. klasicistického romantismu. S tímto stanoviskem doceňujícím důležitost klasicistické poetiky pro utváření slovanského romantismu se lze zcela ztotožnit. Složitější by to bylo s poněkud schematickým dělením Prešerna a Puškina na harmonický a disharmonický typ: to neodpovídá materiálu ani slovinskému, ani ruskému. Naopak: oba básníci usilující o harmonii, dostávají se k ní z disharmonie různými způsoby, přičemž Prešern je přirozeně více spojen s národním kolektivem, Puškin spíše s individualistickými východisky. **Ivan Verč** (Terst) ve stati *O nacionalnem pesniku (O národním básníkovi)* poukazuje na rozpor mezi individualitou básníka a neopakovatelností jeho kreativity a jeho úlohu normotvůrce v národním společenství. Osvědčená **Světлана Šerlaimovová** demonstuje (do kolika slovanských literatur vlastně takto zasáhla!) zase zakladatelskou úlohu obou básníků a jejich specifika v procesu národní sebeidentifikace. Vynikající je **Marko Juvan** v bádání o metatextovosti Puškinovy a Prešernovy poezie (to je opravdu podstatné) ve stati *Prešernova in Puškinova poezija o poeziji*, **Jelena Miljuginová** vnáší do bádání o Prešernovi evropské souvislosti, **Alexandr Smirnov** zkoumá u obou básníků princip romantického tajemství, postavu básníka v nich hledá **Julija Sozina**, obřadovou lyriku analyzuje **German Filippovskij** (*Motivy slavjanskoj vesenne-letnej obrjadovoj poezii v tvorčestve F. Prešerna i A. S. Puškina*), rodovost tu hledá **Tat'jana Čepelevskaja** (*Tema roda i sem'ji v tvorčestve A. S. Puškina i F. Prešerna*), dva biografické romány o obou básnících rozebírá koeditorka sborníku **Nadežda Stariková**. Další výzkumy se týkají spíše dílčích aspektů: **Matjaž Kmecl** zkoumá historii *Heloisy* a *Abelarda* v souvislostech

s Prešernovou výpravnou básňou *Krst pri Savici*, Aleksander Bjelčevič se zamýšľá nad tradičnými Prešernovými veršovými formami a strofickou, Viktor Chorev srovnáva Mickiewiczova *Konrada Wallenroda* a *Krst pri Savici*, proslavený slovinský rusista Aleksander Skaza srovnáva zase Puškinova *Evžena Oněgina* a *Věvec sonetů* F. Prešerna: škoda se zde více nevěnoval problému cyklizace a seriálovosti. Vynikající studie koeditora svazku Mihy Javornika o naratívnych básňach *Mednyj vsadnik* a *Krst pri Savici* by si zasloužila samostatného rozboru: spojuje totiž literárny text s kultúrnym paradigmatom koncentrovaným na kľúčovú historickú udalosť, byť dielom fiktívnym. Miran Štuhec zkoumá status vypravěče v *Oněginovi* a *Krstu pri Savici*: nevím však, zda našel ty skutočné rozdíly (Prešernův vypravěč má prý od narace větší odstup), materiálově zajímavá je stat' Jeleny Sarkisjan o motívu *memento mori* u obou básníků; Alla Šesken si všímá tzv. Bělehradského puškinského sborníku (1937), svědectví, jak ruská emigrace vnímala Puškinovu a svou úlohu v tehdejších rusko-jugoslávských vztazích. Studie je součástí většího projektu zkoumajícího literárněvědné a kulturologické koncepcie ruské emigrace.

Jak to tak bývá, nepřinesl tento rusko-slovinský sborník radikálně nové akcenty jako celek, ale v dílčích příspěvcích zazněly objevné pasáže: to se týká mj. studie Janka Kose, Mihy Javornika, Marka Juvana, Aleksandra Skazy, Jeleny Miljuginové, Germana Filipovského nebo Alexandra Smirnova.

Ivo Pospíšil

O ceste Natálie Muránskej k Bulgakovovmu románu *Majster a Margaréta*

Muránska, N.: Fantastická trilógia Michaila Bulgakova. Filozofická fakulta UKF v Nitre, Nitra 2003.

Michail Afanasievič Bulgakov nepochybne patrí k výnimočným zjavom ruskej literárnej scény 20. storočia. Záujem o jeho tvorbu vzrástol až vtedy, keď – ako v prípade nejednej výnimočnej osobnosti umenia – nenávratne opustil časopriestor, ktorý mu bol životom pridelený. Zaiste nielen rusisti vítajú zvýšený záujem o tvorbu tohto majstra umelecky zobrazeného slova. V poslednom čase ponúkli kníhkupectvá niekoľko prekladov z jeho tvorby, spomeňme *Zápisky mladého lekára*, *V zákulisí*, *Diaboliádu* či vynikajúci román *Majster a Margaréta*, ktorý kritika označila za najlepší ruský román 20. storočia.

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre vydala v tomto roku monografiu *Fantastická trilógia Michaila Bulgakova*. Jej autorkou je Natália Muránska, ktorá pôsobí ako odborná asistentka na Katedre ruského jazyka a literatúry UKF v Nitre a zaoberá sa ruskou literatúrou 19. a 20. storočia.

N. Muránska v úvode monografie napísala: „Je fascinujúce – metaforicky povedané – stať na končiaroch Majstra a Margaréty, ale bez poznania toho, ako sa tam dostať, ako na ne „vyliezol“ Michail Bulgakov, by sa táto fascinácia mohla zdať ako chvíľkové vytrženie.“ (s. 5) Cestu k najlepšiemu ruskému románu 20. storočia autorka monografie prekonáva sondou do troch Bulgakovových noviel z rokov 1924-1925, ktoré nazýva fantastickou trilógiou: ide o *Diaboliádu*, *Osudné vajcia* a *Psie srdce*.